

REKENKAMERCOMMISSIE BUREN

Aan de Raad van de gemeente Buren

Datum 30 oktober 2015

Onderwerp Rekenkamerbrief Programmabegroting 2016 - 2019

Geachte leden van de raad,

Op donderdag 15 oktober 2015 is de Programmabegroting 2016 – 2019 aan de raad toegestuurd alsmede de aanvullende voorstellen. De Rekenkamercommissie (RKC) heeft deze documenten ook ontvangen. Voor ons onderzoek hebben wij de Programmabegroting 2016 – 2019 al op 8 oktober 2016 ontvangen. De tijdspanne om u met een brief tijdig en goed te informeren richting de behandeling van de Programmabegroting begin november is dan in feite te kort.

Verzoek van de Rekenkamercommissie

Wij verzoeken u te bewerkstelligen dat de stukken in het vervolg eerder aan ons worden toegezonden en dat de toezending vooraf in de planning wordt opgenomen. Te meer omdat vanuit uw raad het verzoek is gekomen dat de RKC, voorafgaand aan de behandeling in de gemeenteraad, een mondelinge toelichting geeft op de technische bevindingen c.q. aanbevelingen.

Wij hebben in de achterliggende jaren een aantal rekenkamerbrieven over de programmabegroting uitgebracht. Deze brieven kunt u eenvoudig raadplegen via de link onder aan deze brief. Onze aanbevelingen waren vooral richtinggevend voor een betere informatievoorziening aan uw raad en op onderdelen financieel technisch van aard.

Wij willen ons in deze brief beperken tot enkele hoofdzaken. Zeker nu omdat de Programmabegroting in 2017 een andere opzet en inrichting zal hebben. Wij juichen dit initiatief - aangestuurd vanuit de Kwaliteitscommissie - toe.

Het college van B. en W. heeft de Programmabegroting 2016 – 2019 aan u aangeboden alsmede 2 aanvullende voorstellen. Het college schrijft in die documenten o.a. het volgende:

1. *De Programmabegroting 2016 – 2019. De begroting is binnen de bestaande beleidskaders meerjarig sluitend. Dit is theorie. Om een positieve jaarrekening 2016 te krijgen moeten er maatregelen worden genomen. Om die reden zijn er 2 aanvullende voorstellen gemaakt.*
2. *Raadsvoorstel financiële maatregelen in de projecten. Wij willen de begroting aanpassen om de kosten vooraf inzichtelijk te maken in plaats van achteraf. De jaarlijkse kosten en opbrengsten in de grondexploitatie zijn niet met elkaar in balans.*
3. *Raadsvoorstel Aanvullend voorstel bij de begroting 2016 – 2019. Wij leggen met dit voorstel het resultaat van de afweging van een aantal dekkingsscenario's voor. Het voorstel is nodig om de exploitatie dekkend te maken en de algemene reserve aan te vullen.*

In deze brief gaan wij in op de bruikbaarheid van de voorliggende begroting.

Wij vertrouwen erop dat deze brief een ondersteuning voor u kan zijn bij de voorbereiding op de besluitvorming van deze begroting.

De volgende onderwerpen willen wij onder uw aandacht brengen:

1. De Programmabegroting 2016 -2019 en indicatoren
2. De aanvullende raadsvoorstellen
3. Opvallende onderwerpen.

1. De Programmabegroting 2016 – 2019 en indicatoren

In onze rekenkamerbrief van 10 oktober 2011 over de Programmabegroting 2012 – 2015 hebben wij in de aanhef van de brief aandacht besteed aan de functie en doelstelling van de programmabegroting. Wij hebben daar o.a. het volgende geschreven:

Aan de inhoud en opzet van de begroting worden door de wetgever eisen gesteld. Dit is gebeurd in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Uitgangspunt van het BBV is in de eerste plaats dat de begroting en de jaarstukken voldoen aan de informatiebehoefte van de gemeenteraad. De waarborging van de informatiebehoefte van de gemeenteraad staat voorop, omdat het budgetrecht één van de belangrijkste rechten is van de gemeenteraad. Daarnaast wordt met het BBV ook voorzien in de informatiebehoeften van anderen.

Het gaat hierbij om het college van burgemeester en wethouders, burgers, maatschappelijke organisaties, rijks- en provinciale overheid en overige externen.

De bruikbaarheid van de begroting als sturingsinstrument en de jaarstukken als verantwoordingsinstrument worden dus bepaald door de mate waarin wordt voldaan aan de eisen van het BBV en de mate waarin invulling wordt gegeven aan de door de gemeenteraad geformuleerde eisen en wensen.

Bij lezing van de voorliggende begroting stellen wij vast dat deze begroting cijfermatig meerjarig sluitend is. Deze uitkomst is voor het repressieve toezicht van de provincie Gelderland een belangrijke voorwaarde. Dit resultaat is tot stand gekomen door te kiezen voor / vast te houden aan een aantal uitgangspunten.

Wij hebben in onze eerdere rekenkamerbrieven over de programmabegroting - waarnaar wij u verwijzen - al geschreven dat de begrote cijfers voor de grondexploitaties niet in overeenstemming zijn met de werkelijke feiten. Zo hebben wij over de begroting 2015 – 2018 in Bijlage 1 het volgende geschreven:

Het saldo van het beheerproduct grondexploitaties is te rooskleurig vastgesteld bij de huidige werkelijkheid. Dit gegeven heeft invloed op:

1. *de uitgangspunten in de berekening van het exploitatiesaldo*
2. *de financiële positie van de gemeente blijkend uit de diverse financiële ratio's en*
3. *de ontwikkeling van de algemene reserve.*

Het beeld van het financiële perspectief in die programmabegroting is volgens ons om die reden niet goed.

Onze opvatting wordt nu bevestigd door het raadsvoorstel met voorstelnummer RV/15/00610 (Financiële maatregelen in de projecten) dat u aanvullend aan de programmabegroting heeft ontvangen voor de raadsvergadering van 9 november 2015.

In dat voorstel wil het college van B. en W. de begroting aanpassen. Dit om de kosten van de grondexploitatie vooraf (dus bij de begroting) inzichtelijk te maken in plaats van achteraf (bij de jaarrekening). Wij vinden dit een goede ontwikkeling. Anderzijds is het niet zorgvuldig geweest dat het college van B. en W. u en de inwoners van de gemeente Buren gedurende meerdere jaargangen geen goed inzicht heeft gegeven in de werkelijke financiële feiten van de gemeente. Ondanks projecten als "Robuust Buren", "Toekomst Bestendige Begroting" en "Begroting Op Peil".

Bij deze projecten had de aandacht toch vooral moeten liggen op de betrouwbaarheid en de kwaliteit van de samenstelling van de budgetten. Mogelijk dat de raad door andere financiële uitkomsten en na een integrale afweging tot andere (beleids)beslissingen was gekomen.

Zoals het college van B. en W. de stukken aanbiedt aan de raad kan voor de kritische datum van 15 november 2015 (NB. indiening van de begroting bij de Provincie Gelderland) met de vaststelling van alleen de programmabegroting 2016 – 2019 worden volstaan. De begroting is immers sluitend. Omdat deze begroting sluitend is denken wij dat u voor de aanvullende raadsvoorstellen meer tijd kunt nemen om volledig duidelijk te krijgen wat de consequenties zijn van de ombuigingsvoorstellen en de keuzemogelijkheden die daaronder liggen.

De programmabegroting 2016 – 2019 is in deze opzet geen zelfstandig leesbaar document.

De begroting beperkt zich tot een “opsomming” van het bestaande beleid. In deze begroting ontbreken voorstellen voor nieuw beleid. Zoals wij ook in onze eerdere rekenkamerbrieven hebben opgemerkt schieten deze opzet en inrichting van de programmabegroting en de daarin aangeboden informatie tekort om goed te kunnen sturen. Daarvoor mist de begroting o.a.:

1. veel relevante informatie in de vorm van data en
2. veel indicatoren en kengetallen in een meerjarige reeks om te kunnen monitoren.

In de begroting zijn in de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing” vijf nieuwe kengetallen opgenomen. Een goede ontwikkeling en passend in de voorstellen van de commissie Depla (aanpassing B.B.V.-voorschriften). Deze aanpassing is bedoeld om de transparantie en onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten meer inhoud te geven. Het is dan wel verwarrend als bij punt 5.2 op pagina 77 vermeld wordt dat de netto-schuldquote voor Buren 58% is en bij punt 5.6 de netto-schuldquote voor 2016 uitkomt op 37%.

2. De aanvullende raadsvoorstellen

Dit jaar zijn naast de Programmabegroting 2016 – 2019 aanvullende raadsvoorstellen gemaakt om inhoud te geven aan nieuw beleid of beter gezegd het corrigeren van minder zuivere ramingen in de programmabegroting 2016 – 2019.

Het raadsvoorstel Aanvullend voorstel bij de begroting, RV/15/00608, is het resultaat van de afweging van een aantal die het college van B. en W. heeft gemaakt. Het verwondert ons dat de raad geen uitgewerkte keuzevoorstellen krijgt aangeboden om zelf een integrale afweging te maken.

Wij vinden beide raadsvoorstellen voor u minder goed toegankelijk. De informatie die u hierin aantreft is niet toereikend om een goed inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente Buren, de financiële ratio's, de risico's in de grondexploitatie, de ontwikkeling van het weerstandsvermogen en ook van de diverse reserves en voorzieningen. Het gaat voor een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente niet alleen om de jaarlijkse exploitatie en of de meerjarenbegroting.

Wij zijn van mening dat de voorstellen in het Aanvullend voorstel bij de begroting 2016 - 2019 wel volledig hadden kunnen worden doorgerekend voor o.a. de financiële ratio's en de vermogensontwikkeling. Wij vinden dit een belangrijk punt, ook omdat de raming van de kosten en opbrengsten van de grondexploitaties in de Begroting 2015 – 2018 nog volgens de bestaande werkwijze is gedaan. Dan moet in de jaarrekening 2015 welhaast rekening worden gehouden met een aanzienlijk verlies. De algemene reserve is in die situatie niet toereikend om een groot verlies over 2015 op te vangen. Dit blijkt ook uit de ontwikkeling van de algemene reserve.

Uit de Jaarrekening 2014 blijkt dat de algemene reserve per 31 december 2014 - gecorrigeerd met het verlies over 2014 van € 1.921.967 - **€ 9.059.640** bedraagt.

In de programmabegroting 2016 - 2019 is de stand van de algemene reserve per 31 december 2015 berekend op **€ 7.856.507**. Hiervan is een bedrag van **€ 7.570.000** geblokkeerd. De vrije algemene reserve is dan **€ 287.000**.

Wij adviseren u het college van B. en W. om een duidelijke specificatie en toelichting te vragen en dan vooral in verband met de ontwikkeling van de grondexploitatie in 2015.

3. Opvallende onderwerpen

Door de korte voorbereidingstijd gaan wij hier op een beperkt aantal onderwerpen in.

A. algemeen

In Bijlage 1 hebben wij enkele voorbeelden gegeven waarom wij opnieuw aandacht vragen voor een centrale regievoering en redactie voor een goede informatievoorziening.

B. het gemeentehuis

In de programmabegroting 2014 is de afschrijvingstermijn van het gemeentehuis van 40 jaar gewijzigd in 60 jaar. Dit met als doel de lasten meer naar de toekomst te verschuiven en voor de korte termijn financiële ruimte te maken in de exploitatie. Om deze beleidswijziging te formaliseren is in de raadsvergadering van 8 juli 2014 de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2014 – 2018 gemeente Buren vastgesteld.

De Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2014 – 2018 is het instrument dat zorgt voor het eenduidig behandelen van gemeentelijke investeringen. Voor zowel bestuur als ambtelijk apparaat is het van belang dat een transparant en adequaat activabeleid op basis van objectieve grondslagen is vastgesteld.

In het verlengde hiervan is in de raadsvergadering van 3 maart 2015 de “Financiële Verordening 212 gemeente Buren 2015” vastgesteld.

Voor de programmabegroting 2016 – 2019 stelt B. en W. voor de boekwaarde te verlagen naar de werkelijke waarde van het gemeentehuis. Deze beleidswijziging zou voordelig uitpakken voor de ontwikkeling van de algemene reserve. En, de kostprijs van het gemeentehuis wordt lager.

Deze handelwijze is op zichzelf bijzonder, omdat de invoering van de bestemmingsreserve in de BBV voorschriften bedoeld was om inzicht te houden in de kosten van de investering voor de toerekening van de kosten aan producten en de daar aan gekoppelde legestarieven. Dit voorstel wijkt af van het eigen uitgangspunt om de gemeentelijke investeringen eenduidig te behandelen. Bovendien wordt niet duidelijk gemaakt wat dit voorstel uiteindelijk betekent voor de overhead en vervolgens de kostenopbouw van de diverse legestarieven. Want een lagere kostentoerekening leidt tot lagere legestarieven bij kostendekkende tarieven.

Wij vragen uw aandacht voor het raadsvoorstel met de nieuwe tarieven dat u binnenkort ontvangt.

Kortom, deze beleidswijziging staat op gespannen voet met een consistent financieel beleid en de eerder vastgestelde kaders in de Financiële Verordening 212 gemeente Buren 2015 (en de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2014 – 2018 gemeente Buren).

C. Verbonden partijen

De bijdragen aan verbonden partijen vallen onder de verplichte uitgaven van de gemeente.

Het is de taak van de verbonden partijen om zorgvuldig te ramen en tijdig de ramingen bij te stellen.

In het raadsvoorstel wordt aangegeven dat de verbonden partijen jaarlijks wel € 100.000 te veel aan gemeentelijke bijdragen vragen op basis van de begroting. Wij bevelen aan richting de verbonden partijen hiervoor aandacht te vragen opdat de raming van de kosten en bijdragen wordt verbeterd.

In 2016 ontvangt de gemeente € 265.000 uit de liquidatie van Lander als gevolg van de transitie sociaal domein. Deze teruggave is eenmalig. Daarvan wordt € 200.000 ingezet als dekkingsmiddel. Deze lagere inzet wordt niet duidelijk beargumenteerd. Onvermeld blijft wat er wordt gedaan met het verschil van € 65.000. Dat geldt in feite ook voor de lagere uitgaven van het leerlingenvervoer. Terwijl de uitgaven voor het Leerlingenvervoer met € 350.000 omlaag gaan wordt maar € 300.000 ingezet als dekkingsmiddel. Wij bevelen u aan B. en W. opheldering te vragen.

D. Personeel en Organisatie

Het college van B. en W. schrijft over de personeelsformatie en de kosten van de personele inzet in de paragraaf Bedrijfsvoering (pagina 95 van de programmabegroting) het volgende:

De ontwikkeling van de personele omvang geeft het volgende beeld:

<i>Jaarrekening 2014</i>	<i>123,28</i>	<i>inclusief griffie 125.62</i>
<i>Begroting 2015</i>	<i>119,10</i>	<i>inclusief griffie 121.40 (nb. griffie 2,34 fte.)</i>
<i>Begroting 2016</i>	<i>122,15</i>	<i>inclusief griffie 124.49</i>

De stijging tussen begroting 2015 en begroting 2016 is feitelijk ook al in de rekening 2014 terug te zien. Deze personele omvang is gebaseerd op een peildatum van maart 2015. Inmiddels is duidelijk dat door de uitvoering van de Participatiewet voor Neder-Betuwe aanvullend 5,5 tot 6 fte nodig is. Deze medewerkers zijn formeel in dienst van Buren maar de personele kosten worden uiteraard met Neder-Betuwe verrekend.

In 2010 hebben wij een rapport uitgebracht om de informatievoorziening rondom de personeelskosten te verbeteren. Korthedshalve verwijzen wij u naar dat rapport, naar de afspraken met het college en naar onze rekenkamerbrief bij de programmabegroting 2012-2015.

Wat nu is opgenomen in de programmabegroting 2016 - 2019 vinden wij niet toereikend. Zeker niet als het gaat om de door u uitgesproken behoefte om in deze raadsperiode de loonsom terug te brengen. Meer specifieke informatie over de ontwikkeling van het aantal formatieplaatsen, de inhuur van derden en de ontwikkeling van de loonsom zijn o.a. elementen die een bijdrage leveren aan het verbeteren van de informatievoorziening. Er zit in de voorliggende programmabegroting geen consistente lijn in omvang en presentatie van de cijfers.

Het college van B. en W. schrijft dat in de nu voorliggende meerjarenbegroting nog een aantal taakstellingen moet worden gerealiseerd. Het gaat o.a. om de volgende taakstellingen:

- *Bedrijfsvoering (€ 160.000, -)*

- *(Personele) efficiency-effecten (€ 80.000, - oplopende naar € 250.000, -)*

Niet duidelijk is aangegeven hoe deze taakstellingen zich verder ontwikkelen in relatie tot de aangeboden informatie over de ontwikkeling van de personele omvang en de loonsom.

E. Uitgangspunten - Algemene reserve

In de Kadernota is bij de vrije algemene reserves vermeld dat het percentage uit de mei-/junicirculaire voorafgaand aan het begrotingsjaar als rentepercentage wordt gebruikt. Er zijn geen percentages vermeld. Echter, het percentage voor 2016 is bij de raadsbehandeling van de Kadernota bekend. Hierover had de raad kunnen worden geïnformeerd. Voor de jaren vóór 2016 had dit percentage in de uitgangspunten vermeld kunnen worden.

Bij de uitgangspunten in de programmabegroting 2016 – 2019 staat vermeld:

2014 - 1,5% 2015 - n.v.t. 2016 - 0,8%

Het college van B. en W. schrijft daarover het volgende:

Gelet op de omvang van de algemene reserve laten we met ingang van 2016 de algemene reserve weer meegroeien met de inflatie. Voor 2016 gaat het om € 21.000, -

We bepalen dit bedrag door 0,80% (prijnsindex meicirculaire 2015) te berekenen over de stand van de reserves per 1 januari van het desbetreffende jaar (conform uitgangspunten verordening 212).

Nog bij de programmabegroting 2015 – 2018 heeft het college van B. en W. besloten om geen rente toe te voegen aan de algemene reserve. Dit om het bedrag (meerjarig) te kunnen inzetten als dekkingsmiddel. Op deze wijze is er niet echt sprake van een consistent financieel beleid en de informatievoorziening aan uw raad had beter gekund.

F. Vennootschapsbelasting

In de programmabegroting is nog geen informatie opgenomen over de mogelijke consequenties van de invoering van de Vennootschapsbelasting. Gemeenten en provincies moeten immers in de begroting voor 2016 al rekening houden met de VpB-heffing. Deze taakintensivering heeft mogelijk ook financiële risico's voor de gemeente Buren. De invoering heeft o.a. consequenties voor de grondexploitatie. Zolang nog geen duidelijk inzicht is in de consequenties van de invoering van de Vennootschapsbelasting over de volle breedte van het gemeentelijk taakgebied is naar onze mening terughoudendheid geboden om een besluit te nemen met verstreckende consequenties.

G. Grondexploitaties

De boekwaarde van de grondexploitatie Bedrijventerrein Doejenburg is al enkele jaren vrij stabiel en op een erg hoog niveau. Vrijwel alle kosten zijn gemaakt en er zijn nog maar weinig grondverkoop-/inkomsten gerealiseerd. Wij adviseren u het college van B. en W. een financieel overzicht te vragen zodat u inzicht krijgt in de samenstelling en opbouw van deze boekwaarde.

Het voorstel van het college van B. en W. is om ten laste van de algemene reserve € 9.5 miljoen te reserveren in verband met tegenvallende grondverkoop. Gezien de samenstelling van de boekwaarde kunnen misschien ook andere opties worden uitgewerkt. Bijvoorbeeld om de "investeringskosten" van sportpark Maurik te activeren.

Uiteraard zijn wij bereid om, indien noodzakelijk, hier nadere toelichting op te verstrekken.

Voor de goede orde delen wij u nog mede dat wij, gelet op de korte voorbereidingstijd, niet in de gelegenheid zijn geweest om het college, voorafgaande aan de behandeling in uw raad, om een reactie te vragen.

Met vriendelijke groet,

De Rekenkamercommissie Buren,
H.J.F.L. Meeuwsen MBA AC, voorzitter
Drs. P.J.J. Bremmer
R.F.J. Spelier MSc
W. van Beem, ambtelijk secretaris

BIJLAGE: 1 – Verbeterpunten voor de programmabegroting 2017 (bestaande uit bijlage 1)

[rekenkamerbrief programmabegroting 2012 - 2015](#)
[rekenkamerbrief programmabegroting 2015 - 2018](#)

Verbeterpunten voor de Programmabegroting 2017

De opmaak van deze Programmabegroting is op onderdelen slordig, waardoor de leesbaarheid afneemt en de mogelijkheid voor de raad om zich een goed beeld te vormen en de programmabegroting adequaat te kunnen beoordelen wordt verkleind. Concreet gaat het o.a. om de volgende vijf aspecten:

I. Doelstelling van beleid

Het ontbreekt in de begroting op veel onderdelen aan SMART-geformuleerde doelstellingen. Dat komt vooral tot uitdrukking bij de uitwerking van de kolommen 'prestaties', maar ook in bijvoorbeeld de kolommen "Planning & Indicatoren". In veel gevallen is er in deze laatst genoemde kolommen geen sprake van daadwerkelijke indicatoren, maar betreft het slechts een algemene kwalitatieve beschrijving. Voor de raad wordt het daarmee niet duidelijk aan de hand van welke concrete doelstellingen de voorgenomen prestaties kan worden beoordeeld (welke indicatoren worden gekoppeld aan de prestatieambitie) en waaruit vervolgens deze beoordeling zou moeten blijken.

II. Teksten

De teksten in de Programmabegroting zijn op onderdelen incorrect of niet goed aangepast ten op zichte van voorgaande jaren. Enkele concrete voorbeelden:

a. Op pagina 13 (kader College en de burgemeester) wordt de aanduiding "*College en de burgemeester*" gebruikt. Dit is opvallend, temeer omdat het hier gaat over de rol van het College van B. en W. (en niet over enerzijds het college en anderzijds de rol van de burgemeester als voorzitter van de raad).

b. Op pagina 13 staat in het kader College en de burgemeester onder doel (punt 2): "*U heeft alle informatie die nodig is om zijn werk te doen*". Dit betreft een onvolledige wijziging van de tekst van vorig jaar. Redactie en correcte wijzigingen zijn van belang.

c. Op enkele plaatsen in de Programmabegroting worden onjuiste benamingen gehanteerd. Zo wordt op pagina 14 gesproken over "het Ministerie van Justitie". Sinds het aantreden van dit kabinet is sprake van "het Ministerie van Veiligheid en Justitie". Het is naar onze mening belangrijk dat overheden en (publieke) instellingen elkaar met de juiste titels en aanduidingen benoemen.

III. Kwaliteit financiële gegevens

Het cijfermateriaal is op onderdelen niet nauwkeurig en verwarrend. Drie concrete voorbeelden.

Lokale Heffingen - vanaf pagina 66

- **Onderhoudsrecht Graven**

Op pagina 66 staat dat het tarief per graf omhoog gaat van €118,00 in 2015 naar €120,50 in 2016. Aansluitend daarop staat in het kader met 'financieel belang en risico's' dat de geraamde opbrengst in 2016 uitkomt op € 90.000.

Op pagina 68 staat dat de geraamde opbrengsten tussen 2015 en 2019 in totaal € 86.500 euro per jaar bedragen.

Op pagina 69 staat een uitwerking opgenomen van de kengetallen. Hieruit blijkt dat het aantal graven in 2014, 2015 en 2016 op 760 staat. De totale opbrengst in 2016 komt daarmee (volgens deze berekening) op $760 \times €120,50 = € 91.580$.

- **Precariobelasting**

Op pagina 66 staat dat de tarieven voor 2016 nog niet bekend zijn. Echter, de totale opbrengst wordt geraamd op € 830.178.

Op pagina 68 staat dat de geraamde opbrengsten tussen 2015 en 2019 uitkomt op de volgende bedragen: € 982.360 (**2015**), € 1.193.000 (**2016**), € 1.262.000 (**2017**) en € 1.332.000 (**2018 en 2019**).

Bij de toelichting op de precario onderaan pagina 68 wordt wel de tariefstijging toegelicht, maar wordt verder geen totale berekening gegeven.

Bij de Precario komt vervolgens nog de taakstelling/bezuiniging genoemd op pagina 125, nr. 55 "Verhogen precario rechten" met een bedrag van € 295.000..

- Verkiezingen

Op pagina 15 wordt in de tabel een budget voor de verkiezingen genoemd. Voor 2017 t/m 2019 is hierbij een bedrag opgenomen van € 34.000..

Dit 'vaste bedrag' is opvallend omdat in 2017 volgens planning geen verkiezingen zullen plaatsvinden, in 2018 de gemeenteraadsverkiezingen en in 2019 gecombineerde verkiezingen voor het waterschap en Provinciale Staten en later in dat jaar voor het Europees Parlement. Gelet op deze planning van verkiezingen zou een differentiatie in het budget tussen 2017 en 2019 beter aansluiten bij de te verwachten kosten.

IV. Aanduidingen van eenheden

In de programmabegroting wordt een wisselende aanduiding van eenheden gehanteerd. Dit verminderd de leesbaarheid van de programmabegroting, in het bijzonder van de afzonderlijke tabellen en kaders. Meer concreet; in sommige gevallen wordt in tabellen de euro-aanduiding wel opgenomen, in andere gevallen niet. Daarbij staat de eenheids-aanduiding (bijvoorbeeld x €1.000) wisselend boven, in of onder de tabellen (niet consistent). Er komen ook tabellen voor waarin de eenheids-aanduiding helemaal niet vermeld staat.

Al vaker is uitgesproken dat het belangrijk is om inzicht te krijgen in de ontwikkeling (effectiviteit) van het beleid. Met consistente reeksen kan dit inzicht worden verbeterd. In dat opzicht is het niet constructief als harde cijfers / gegevens over 2014 ontbreken.

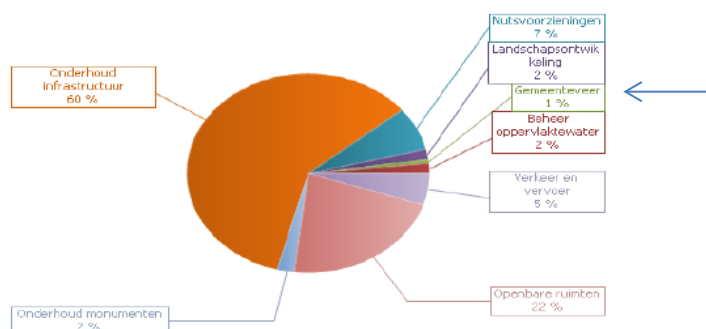
V. Tabellen, grafieken en diagrammen

Deze zijn bedoeld om de leesbaarheid te vergroten en informatie gecombineerd en overzichtelijk weer te geven. Cirkeldiagrammen zoals op pagina 24 en 53 zijn slordig en onduidelijk uitgevoerd en dragen geenszins bij aan de verduidelijking van informatie. Zie bijlage II voor een voorbeeld hoe cirkeldiagrammen eventueel kunnen worden vormgegeven om informatie te verduidelijken.

Daarbij merken wij nog op dat de cirkeldiagram op pagina 24 onjuist is (zie ook hieronder). Voor het gemeentevervoer staat een negatief budget begroot (- € 44.000 euro). Dit bedrag lijkt echter in de cirkeldiagram als een positief bedrag te zijn opgenomen. In het geval positieve en negatieve bedragen in één tabel voorkomen is raadzaam deze niet te verwerken in één cirkeldiagram.

Ter informatie: beheerproducten programma Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur
Beheerproducten: meerjarig budget (€ x 1.000,-)

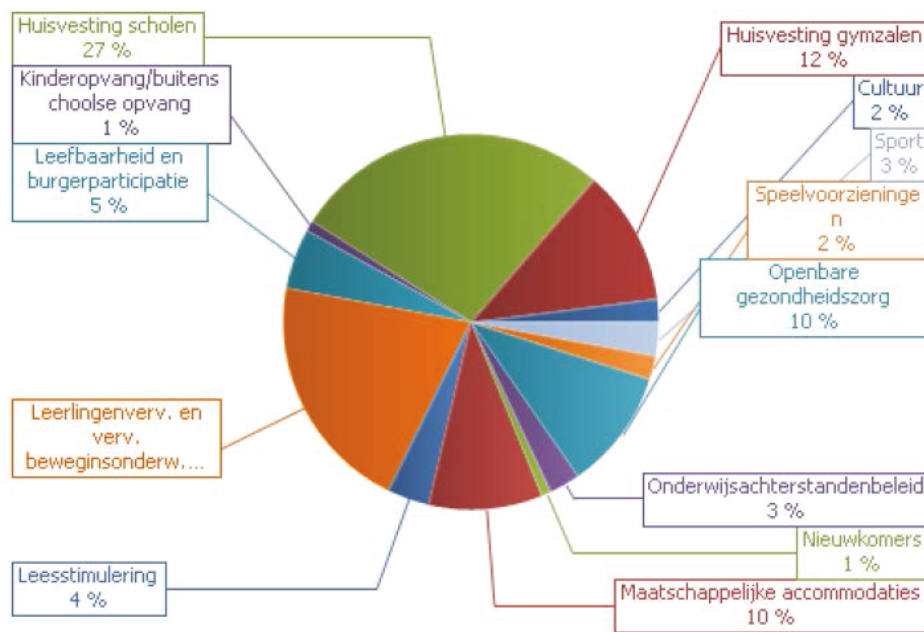
Beheerproducten (portefeuillehouder)	Werkelijk 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
Onderhoud infrastructuur (S. van Alfen)	3.116	3.686	4.170	4.175	4.181	4.217
Nutsvoorzieningen (S. van Alfen)	545	504	491	491	480	480
Openbare ruimten (S. van Alfen)	1.553	1.552	1.512	1.511	1.511	1.509
Verkeer en vervoer (S. van Alfen)	8	337	355	354	354	353
Gemeentevervoer (S. van Alfen)	-44	-44	-44	-44	-44	-44
Riolering (S. van Alfen)	-256	76	0	0	0	0
Begraafplaatsen (H.N. de Ronde)	0	20	0	0	0	0
Onderhoud monumenten (H.N. de Ronde)	0	157	162	161	177	177
Beheer oppervlaktewater (S. van Alfen)	239	298	114	121	154	154
Landschapsontwikkeling (S. van Alfen)	113	488	115	115	115	114
Saldo programma Openbare ruimte, vervoer en infrastructuur	5.274	7.074	6.874	6.885	6.927	6.960

Voorbeeld

Een groot aantal van de tabellen, grafieken en diagrammen in de programmabegroting zijn onduidelijk en verwarrend. Ter illustratie is onderstaand de cirkeldiagram opgenomen zoals weergegeven in de programmabegroting 2016 op pagina 53.

Cirkeldiagram (pagina 53)

Een diagram dient overzichtelijk en gestructureerd te worden weergegeven. Zodoende is het mogelijk informatie compact te tonen en de lezer snel inzicht te bieden. In onderstaand voorbeeld is een alternatieve – meer gestructureerde – weergave van de tabel op pagina 53 opgenomen. In combinatie met de tabel voorafgaand aan deze cirkeldiagram (zoals op pagina 52 opgenomen) ontstaat inzicht over het verloop van budgetten over de jaren (tabel) en over de (relatieve) verdeling van de posten binnen het programma (cirkeldiagram).

